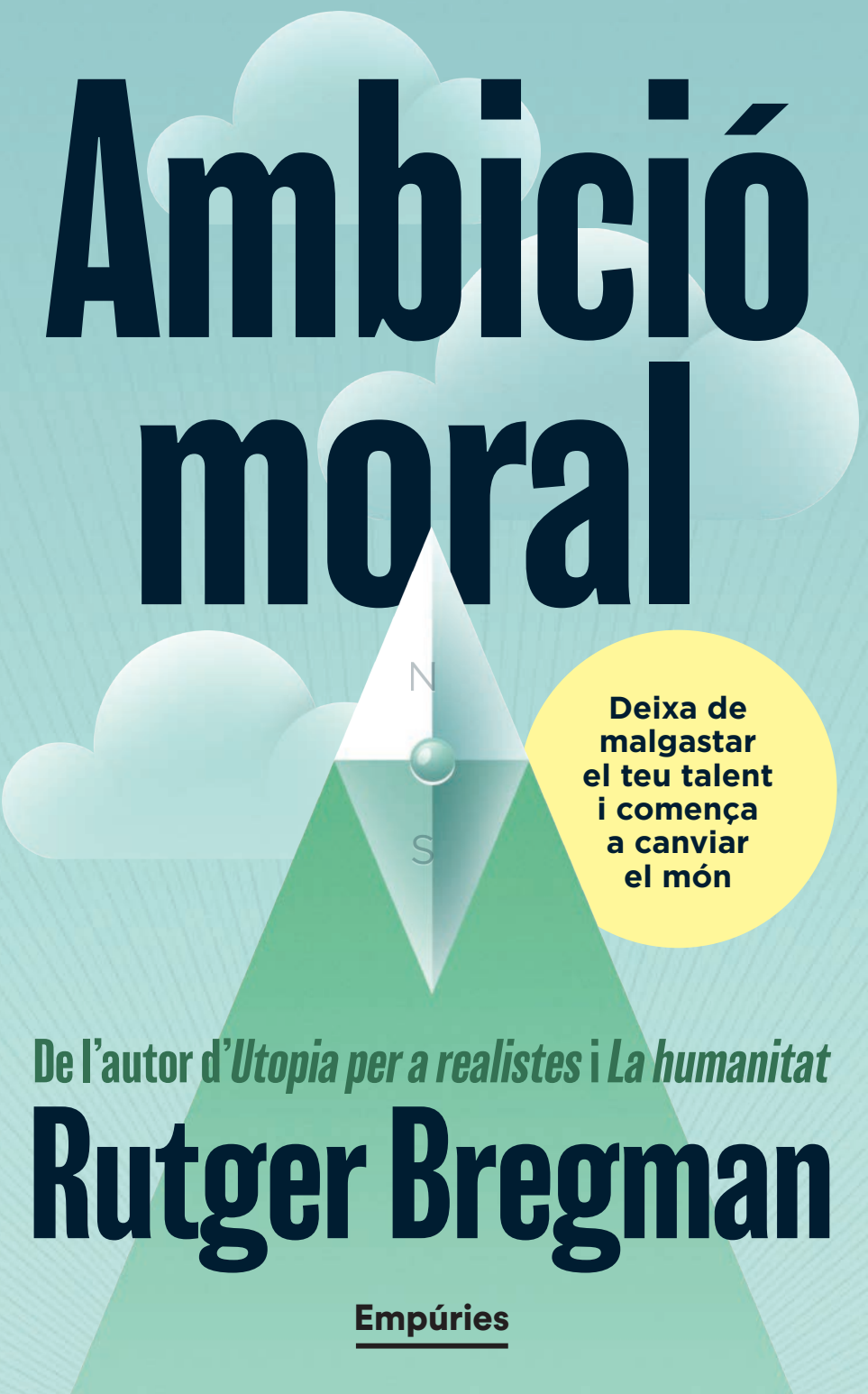

Ambició moral

Deixa de
malgastar
el teu talent
i comença
a canviar
el món

De l'autor d'*Utopia per a realistes* i *La humanitat*

Rutger Bregman

Empúries

Rutger Bregman

Ambició moral

Traducció del neerlandès
de Maria Rosich Andreu

Editorial Empúries
Barcelona

Primera edició: octubre del 2025

Títol original: *Morele ambitie*

© Rutger Bregman, 2024

Uneix-te al moviment a moraleambition.org.

Publicat per primera vegada als Països Baixos amb el títol *Morele ambitie* per De Correspondent (decorrespondent.nl/en), una plataforma de periodisme finançada pels seus membres per a veus independents.

Infografies: Leon de Korte

© de la traducció: Maria Rosich Andreu, 2025

Amb el suport de la Generalitat de Catalunya:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 — 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempires.cat

Fotocomposició: Grup62
DIPÒSIT LEGAL: B. 12.397-2025
ISBN: 979-13-87736-08-8

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribueix a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO
a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.
Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol
de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies
d'intel·ligència artificial.

TAULA

Pròleg. <i>El secret de l'home més feliç del món</i>	11
1. No, no estàs bé tal com ets <i>Un model senzill de què pots fer amb el teu talent</i>	15
2. Rebaixa el teu lllindar d'acció <i>Sobre herois de la resistència i com s'encomana l'ambició moral</i>	33
3. Uneix-te a una secta (o funda'n una tu) <i>Ralph Nader, els quàquers i altres grupets curiosos que canvien el món</i>	51
4. Pren-te guanyar com un deure moral <i>Sobre els cinc mites del Noble Perdedor i el geni de Rosa Parks</i>	71
5. Que les taules de xifres et facin plorar <i>La curiosa història de l'home que va equivocar-se en prémer el botó del comandament a distància</i>	95
6. Apunta't a un Hogwarts per a atrevits <i>Sobre una de les escoles més inspiradores del món</i>	109
7. Pensa què necessita el món, i inventa-ho <i>El que ens ensenyen pioners i constructors com Jonas Salk i Josephine Cochrane</i>	127

8. Salva una vida; ara per només 4.999,99 \$ <i>El que pots aconseguir prioritzant radicalment, i com l'ambició moral pot descarrilar per complet</i>	147
9. Fes créixer el teu cercle moral <i>Els sis senyals que indiquen que ets al costat equivocat de la història</i>	169
10. Sigues un bon avantpassat <i>Sobre les principals amenaces per a la humanitat</i>	191
Epíleg. <i>Quan fas prou?</i>	215
L'Escola per l'Ambició Moral	223
Agraïments	229
Referències	231
Notes	233

NO, NO ESTÀS BÉ TAL COM ETS

La gent es pot passar tota la vida pujant per l'escala de l'èxit només per descobrir, quan arriben a dalt de tot, que l'escala estava repenjada a la paret equivocada.

ALLEN RAINE (1836-1908), escriptora

I.

El que més es malgasta actualment és el talent. A tot el món hi ha milions de persones que podrien contribuir molt a un món millor però no ho estan fent. Per què? La primera raó és evident: perquè no en tenen l'oportunitat. Pensem, per exemple, en la meitat de la població mundial que ha de sobreviure amb menys de set dòlars al dia.⁴ Quants Einsteins ens devem estar perdent?

Però en aquest llibre vull parlar dels que sí que tenen totes les oportunitats que calen, de persones que poden forjar-se la carrera que vulguin, però acaben amb un currículum penós. Persones amb talents que haurien de servir-los per tenir el món als seus peus, però que s'encallen en feines estúpides, inútils o fins i tot perjudicials.

Hi ha un remei contra aquest malbaratament, i es diu «ambició moral». L'ambició moral és la voluntat de millorar el món de manera dràstica. Dedicar la carrera als grans problemes del nostre temps, ja sigui el canvi climàtic, la mortalitat infantil,

l'evasió fiscal o la pròxima pandèmia. És el desig de marcar la diferència i deixar una herència que valgui la pena de debò.

L'ambició moral comença per ser conscients d'una veritat ben senzilla: que només tenim una vida. El temps que et queda en aquesta terra és el més valuós que tens. No es pot comprar més temps, i cada hora que passa, s'ha perdut per sempre. Una carrera a jornada completa equival a vuitanta mil hores; això són deu mil dies feiners, o dues mil setmanes laborals. I a què dediquis aquest temps és una de les qüestions morals més importants de la teva vida.

Què vols poder escriure al teu currículum? Serà un document arregladet, però previsible? O et poses un llistó més alt? Les persones amb ambició moral no van amb el ramat, sinó que creuen en una forma més profunda de llibertat: la llibertat de no mesurar l'èxit de la manera habitual. La llibertat de recórrer el teu camí vital com un camí que només es pot fer una sola vegada.

Avui dia, per millorar el món no cal anar gaire lluny. Mentre la humanitat es recupera d'una pandèmia brutal, veiem, per primera vegada des de fa anys, que la fam augmenta.⁵ Mentre la democràcia i l'estat de dret trontollen, més de cent milions de persones han de fugir de casa.⁶ Mentre se supera un rècord de calor rere l'altre, els climatòlegs insisteixen que és indispensable dur a terme la «transformació més profunda i radical» de la societat que s'hagi produït mai en temps de pau.⁷ Resumint: és el moment de l'ambició moral.

I ara podries pensar: «Tot això està molt bé, però jo treballa de nou a cinc, tinc dos fills i una hipoteca per pagar. Prou faig separant les escombraries i reduint el consum de carn, però “una transformació radical”? No m'hi veig».

Llavors aquest llibre no és per a tu.

La veritat és que originalment tenia pensat dirigir-me sobretot a adolescents i persones de vint i pocs anys que encara

no han marcat el rumb de la seva vida. En general, la gent que passa de trenta anys ja no sol canviar de rumb. Qui té un labrador, una espàtula de servir pastissos o una segadora elèctrica sol ser un cas perdut.

I si t'empipa llegir-ho, cosa que no em costa d'imaginar, demostra'm que m'equivoco. Sempre hi ha excepcions, i el meu objectiu amb aquest llibre és convèncer-te que pots ser-ne una. Mai és tard per fer créixer la teva ambició moral.

2.

Comencem amb un model senzill de què es pot fer amb el talent. Diria que podem resumir les diferents personalitats en quatre categories generals:

	No gaire idealista	Idealista
No gaire ambició	I Feina que no aporta res a la societat, rendista	III Apassionat, jornada parcial, activista online
Ambició	II Consultor, banquer, advocat mercantil	IV Ambició moral

Categoria I: ni gaire ambició ni gaire idealista

Hi ha gent que, ras i curt, no aporta res amb la seva feina. Escriuen informes que no llegeix ningú, o supervisen colle-

gues que no necessiten que els supervisi ningú. Hi ha estudis internacionals que indiquen que aproximadament el 8% dels treballadors consideren que la seva feina és inútil, i un altre 17% dubta que la seva feina contribueixi a la societat.⁸

L'antropòleg David Graeber descriu aquests casos com *bullshit jobs* (feines de merda).⁹ De quina mena de llocs de treball parlem? En tot cas, tots sabem quins no ho són. L'any 2020, al començament de la pandèmia de la covid-19, molts països van fer llistes de professions essencials: de treballadors de neteja a escombriaires, de docents a personal d'infermeria, passant per conductors d'autobús i bombers. Aquestes són les espatlles fortes que sostenen el país, i no cal que els fem cap discurset sobre l'ambició moral.

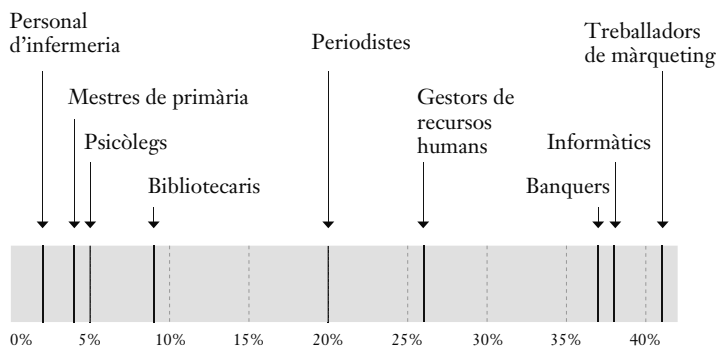
Però també hi ha una altra classe que no és tan útil. El grup format per influencers i personal de màrqueting, lobbistes i mànagers, agents de borsa i advocats mercantils: gent que pot fer vaga sense que el món se'n ressenti. Curiosament, en aquest grup hi ha molta gent amb una pila de diplomes i sous exorbitants. Com va comentar una vegada un treballador de Facebook entre sospirs: «Les ments més brillants de la meua generació es passen el dia pensant quina és la millor manera d'aconseguir que la gent faci clic en anuncis».¹⁰

I hi ha coses pitjors. Alguns llocs de treball són directament perjudicials, i formen part del que coneixem com *sin industries* (sectors pecaminosos). Aquí hi trobem els publicistes que promocionen medicaments addictius, comptables que ajuden multimilionaris a no pagar impostos, corredors d'assegurances que encolomen productes abusius a clients, i tothom que treballa al sector del joc o del tabac.

Normalment, a aquestes feines se'ls afegeix una pàtina per quedar bé (per exemple, el fabricant de tabac Philip Morris assegura que treballen per un «futur sense fum»), però que no t'enganyin: estem parlant de persones que aconsegueixen el seu títol universitari a costa de la societat per a després dedicar-se a malmetre aquesta mateixa societat.

A qui li sembla que la seva feina no té sentit?

Nombre de persones d'un grup professional que troben que la seva feina no serveix de res, en percentatge

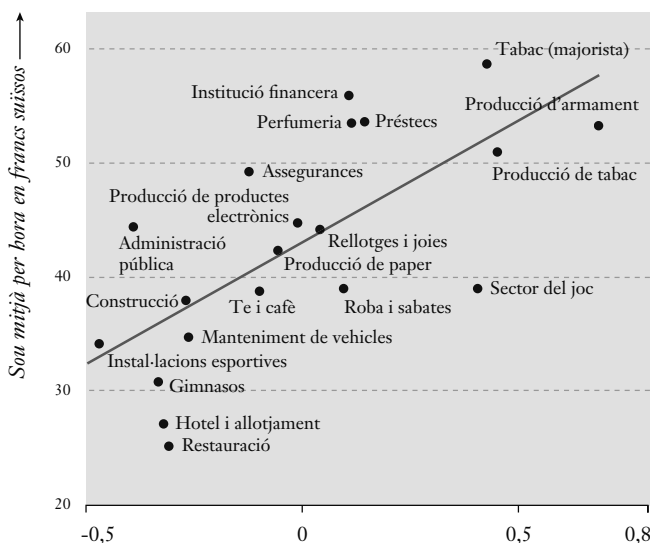
Font: Dur i Van Lent (2019)

No és gens estrany que a molts d'aquests treballadors no els agradi parlar de la seva feina inútil o fins i tot nociva quan van a una festa d'aniversari, i segurament també és per això que cobren per damunt de la mitjana, perquè per fer una feina així de vergonyant bé cal un al·licient. Hi ha una relació ben curiosa entre el nivell de sou i la (im)moralitat atribuïda a un sector.¹¹ Vegem el gràfic d'un estudi suís a la pàgina següent.

Per a algunes persones d'aquesta categoria de gent «ni gaire ambiciosa, ni gaire idealista» hi ha una sortida, el que es coneix com viure de renda. Hi ha moltíssims llibres d'auto-ajuda que t'expliquen com aconseguir molts diners amb el mínim esforç perquè puguis deixar de treballar com més aviat millor. Actualment hi ha moltíssima gent de vint o trenta i tants anys que somia amb «ingressos passius», provinents de béns immobles, accions o criptomonedes, que els permetin retirar-se abans de fer-se grans.¹²

Com més cobres, més immoral és la feina?

Correlació entre sou i (im)moralitat

Grau de moralitat/d'immoralitat que s'atorga a un sector laboral →

Font: Schneider, Brun i Weber (2020)

Estalviar i invertir està la mar de bé, per descomptat, però en general la idea que hi ha darrere d'aquesta manera de pensar és una mica dubtosa. L'objectiu és aconseguir una llibertat en què «ja no cal fer res», completar al més aviat possible la transició de la rutina de l'oficina a viure de renda, per deixar les feines desagradables a altra gent i no haver de contribuir gens a la societat.

Categoria II: ambicions, però no gaire idealista

La segona categoria de talent malgastat està formada per gent que sí que és ambiciosa però no és gaire idealista. O per dir-ho

d'una altra manera: persones que volen estar entre les millors però troben que l'èxit està en uns punts de referència una mica asocials: un títol que soni bé, un sou exorbitant, un gran despatx, etcètera.

Només cal mirar la gent que surt de les universitats més prestigioses del món: ni més ni menys que el 45% dels exalumnes de Harvard treballa al sector financer o en consultories.¹³ Una enquesta de fa un parell d'anys va revelar que als Països Baixos el 40% dels *high achievers* (estudiants que treuen notes altes) volen treballar en grans assessories com McKinsey o el Boston Consulting Group;¹⁴ aquest sector i la banca són especialment populars entre els homes joves.¹⁵

Això és un enorme malbaratament de talent. L'economista Benjamin Lockwood va estudiar durant els anys 2000 a l'exclusiu Amherst College, als Estats Units, i ja va adonar-se que molts companys seus es posaven a treballar en sectors empresarials que no sempre tenien un valor afegit clar.¹⁶ L'any 2017 va publicar, amb dos economistes més, un estudi pioner que demostrava que, de fet, a aquelles altures molts dels seus antics companys de classe costaven diners a la societat.¹⁷

Un advocat mercantil, per exemple, provoca un dany social d'uns trenta mil dòlars l'any, i un banquer mercantil, més de cent mil.¹⁸ Això no és poca cosa, però Lockwood destaca que els «costos d'oportunitat» encara són molt més alts. Això, en argot d'economista, vol dir «aquesta gent hauria pogut aportar molt si no haguessin malgastat el seu talent».¹⁹

La major part dels consultors fan alguna aportació útil de tant en tant, però la pena és que fan molt menys del que podrien fer. Ajuden una organització a millorar el seu flux de treball o a aplicar una política de recursos humans més clara, o assessoren alguna empresa quan hi ha canvis legislatius. És una feina que no té res de dolent, i tampoc fa que el món sigui un lloc pitjor. Però fins i tot si ens ho mirem amb bons

ulls, al final resulta que el màxim que fa aquesta gent amb tant de talent és ajudar altres persones a ser una mica més productives; no fan rodar boles que estiguessin quietes. No creen noves organitzacions, no descobreixen res de nou, i en general no es dediquen a resoldre els grans reptes del nostre temps.

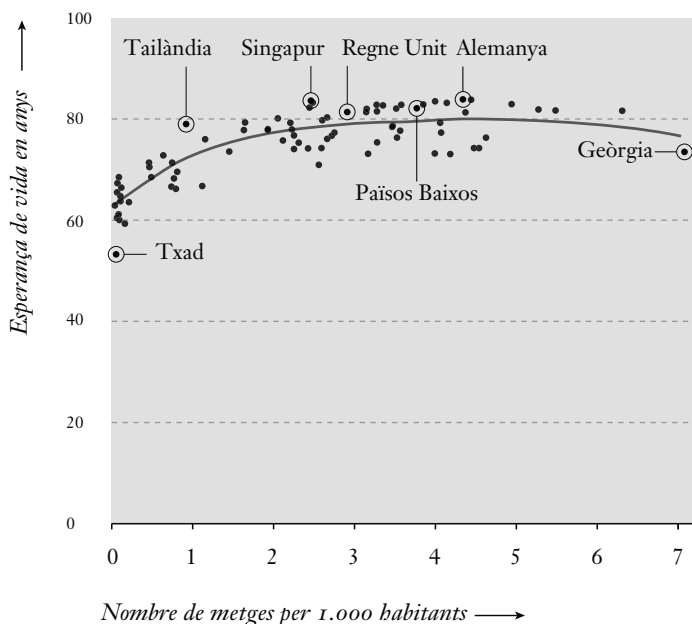
Qui tria aquesta carrera pot comptar amb un bon sou, i si arriba ben amunt, guanya prou diners per comprar-se una segona residència i anar a esquiar als Alps tres cops l'any. Però realment és això, tot el que vols de la vida? No hi ha molt més? Segons va escriure el *Financial Times* fa un parell d'anys, molts consultors de talent «tenen la sensació que aporten poc al món, i troben a faltar la sensació de creixement personal, comunitat i significat».²⁰

Fins i tot se senten aquesta mena de frustracions entre els metges: els millors metges poden marcar cada cop més la diferència, però per a cada cop menys pacients. Sí, tenim cardiòlegs brillants que fan una incisió diminuta a l'engonal i reparen una vàlvula cardíaca. Genial, no? L'inconvenient és que a l'hora de la veritat, aquestes operacions tan cares se solen practicar en persones riques de més de vuitanta anys per allargar-los una miqueta la vida.²¹ És més: hi ha estudis internacionals que demostren que fins a una tercera part de tota l'assistència que es presta té poc valor, o és fins i tot perjudicial.²²

També es malgasta molt de talent entre els emprenedors. És clar que si llegim les llistes d'empreses emergents d'èxit sempre hi ha alguna iniciativa inspiradora; per exemple, una empresa que treballa en el desenvolupament de la carn cultivada, una altra que construeix un cotxe que funciona amb energia solar, o una que estudia un esprai nasal contra els virus: tot fantàstic i molt prometedor.²³

Un nombre més gran de metges no aporta gaire a l'esperança de vida

Esperança de vida respecte del nombre de metges per cada 1.000 habitants (2019)

Font: Banc Mundial

Però és molt més freqüent trobar emprenedors que ofereixen solucions a problemes que no sabies que tenies. En la categoria de millors emprenedors joves, per exemple, em vaig trobar una empresa que oferia una subscripció a capçals per a raspalls de dents elèctrics.²⁴ O podríem pensar en l'enèsima aplicació per invertir, el milionèsim outlet de moda, un nou servei d'enviaments per a botigues web o l'empresa de matalassos que s'anuncia a tots els pòdcasts i en què el fundador assegura que «en realitat, un matalàs és el producte més estúpid que se't pugui acudir».²⁵

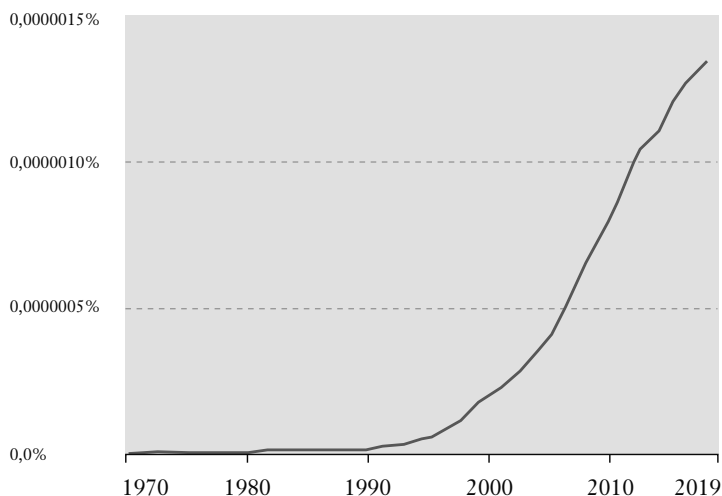
No tinc cap problema amb aquestes coses, eh. No estic contra els matalassos, i em sembla prou pràctic rebre un recanvi per al capçal del raspall de dents per correu cada dos mesos. Però això no vol dir que no em preguntí què haurien pogut aconseguir els fundadors d'aquestes empreses si s'haguessin abocat en la qüestió de com impedir que cada any morin 5,4 milions de nadons i nens petits per malalties evitables, per exemple.²⁶

I si haguessin dedicat el seu talent a alguna cosa que realment marqués la diferència?

Categoria III: idealista, però no gaire ambicions

Després tenim la tercera categoria, la de la gent idealista però no gaire ambiciosa. És la postura vital característica de gran part de la generació Z, els nascuts després de 1996.

L'augment de la frase Follow your passion (Segueix la teva passió) en llibres en anglès, de 1970 a 2019

Font: Google Ngram

Un sondeig rere l'altre mostren que els adolescents i els joves d'entre vint i trenta anys són la generació més progressista de la història.²⁷ Això és una notícia excel·lent. Molts joves són molt més idealistes que els seus pares i se centren en alguns dels grans problemes del nostre temps, des del canvi climàtic fins a la desigualtat, passant pel racisme o els comportaments inapropiats.

Però així i tot, sembla que els falta alguna cosa. Es nota, per exemple, en la manera en què molts joves es plantegen la seva carrera laboral. Molts no es volen sotmetre a la monotonia del capitalisme i busquen una feina que els apassioni, i si no és a jornada completa, encara millor.²⁸

De vegades fins i tot sembla que la paraula *ambició* sigui una cosa dolenta que no encaixa en un estil de vida idealista. Molts s'estimen més preocupar-se per la Terra que no pas per l'impacte de la seva feina; el que els importa és que els agradi. Segueixen les idees de «*Small is beautiful*», o «Pensa globalment, actua localment», com si assolir poc fos una virtut. En alguns cercles, fins i tot sembla que l'ideal definitiu sigui no tenir cap impacte en absolut: en aquest cas, el que defineix una bona vida és, sobretot, el que no es fa: no agafar avions, no menjar carn, no tenir fills. I sobretot, no fer servir ni una canyeta de plàstic! Reduir, reduir, reduir. Tenir la mínima empremta possible, cuidar un hortet al costat d'una caseta petita. En el millor dels casos, el teu impacte és tan petit que ben bé hauries pogut no existir.

És evident que alinear els petits actes amb els grans ideals és una idea magnífica (i deixar de menjar carn procedent de la ramaderia industrial em sembla un mínim moral), però una bona vida és molt més que la teva herència, no? Quan siguis al teu llit de mort, bé que voldràs poder dir que has fet més que haver-te limitat a viure sense malmetre res, no?

Si ens ho mirem així, fins i tot els activistes més moralistes de la nostra època pateixen de falta d'ambició. Em refereixo a la gent a qui s'anomena *woke*. Se sol dir que els activistes *woke*

es passen, però en molts casos, de fet, el problema és que no van prou lluny. Això es veu clarament en la seva obsessió per les paraules amb què descrivim el món. Sí, les paraules són importants i en certa manera fins i tot donen forma a la realitat, però en última instància és molt més important el que es fa.

I si analitzem els èxits concrets d'aquesta mena d'activistes, la veritat és que la collita és ben minsa. Actualment pots arribar en un tres i no res a un públic de milions de persones amb una diatriba contra el sexisme, el racisme o el capitalisme («Mort al patriarcat!», «*Defund the police!*», «Apugem els imposts als rics!»), però què passa, després? Una multitud de seguidors a Instagram no és el mateix que una organització disciplinada. Que una cosa sigui el tema del moment no és el mateix que comptar amb una majoria al Parlament. De vegades fa l'efecte que les protestes modernes no són més que una colla de clics i «m'agrada» que esperen que algú de dalt els faci cas.²⁹

«La gent no entén que organitzar-se no vol dir insultar a Internet o anar a una protesta a criticar alguna cosa», escriu Patrisse Cullors, una de les fundadores del moviment Black Lives Matter.³⁰ Perquè es produeixi un canvi real, cal més. Com es construeix una coalició? Com s'exerceix pressió d'una manera efectiva? Com funcionen els fluxos econòmics? Qui té un paper clau en cada comissió a escala nacional, provincial i local? Quins expedients has de conèixer per saber quins botons tocar, i com pots fer un primer pas important a partir d'una petita modificació d'un article desconegut d'una llei?

El problema dels idealistes sense ambició és que valoren més la consciència que l'acció. Concedeixen més importància a les paraules i a les intencions que als fets i les conseqüències, i valoren més la sensació que els transmet una cosa que no pas com és. Però no podem viure a la consciència, ni menjar-nos-la. La consciència no refreda el planeta, no acull cent milions de refugiats i no fa res pels cent mil milions d'animals víctimes de les explotacions ramaderes industrials de tot el món.³¹

En el millor dels casos, la consciència és un principi, però per a molts activistes sembla que s'hagi convertit en l'objectiu final.

Categoria IV: idealista i ambició

Hi ha una altra opció? Imagina't que agafes l'ambició d'algué centrat en la seva carrera i hi afegeixes un bon raig d'idealisme. Què en surt?

Deixa'm que et presenti el meu heroi personal, una persona a qui faré referència sovint al llarg del llibre: l'abolicionista Thomas Clarkson. L'any 1785, quan era un estudiant de vint-i-cinc anys, va decidir participar en un concurs d'assajos de la Universitat de Cambridge. L'assaig havia de respondre una breu pregunta: *Anne liceat invitos in servitutem dare?* És a dir: és lícit esclavitzar altres persones contra la seva voluntat?

En aquella època, guanyar un concurs d'escriptura d'assaig en llatí com aquest era la manera de distingir-se com a estudiant. «No tenia cap altra motivació que la de qualsevol altre jove en les mateixes circumstàncies —escriuria Clarkson més endavant—, és a dir, el desig d'obtenir fama literària».³²

Ara bé, tenia un problema: no sabia res sobre l'esclavitud, i només tenia dos mesos per plasmar els seus pensaments sobre el paper. La majoria d'estudiants no es comencen a posar nerviosos fins que s'acosta la data límit, però Clarkson no era així: va iniciar la seva recerca de seguida i des del primer dia va treballar sense parar.

S'esperava gaudir de la recerca, perquè els desafiaments intel·lectuals li agradaven, però els fets el van colpir. «De dia estava inquiet, i de nit no podia descansar. De vegades sentia tanta pena que no podia aclucar l'ull».³³ Clarkson es deixava una espelma encesa al costat del llit per si se li acudia alguna cosa, perquè creia que «no es podia deixar perdre cap argument significatiu d'un assumpte tan important».³⁴

Després d'un parell de setmanes treballant de sol a sol, va enllestir l'assaig. En un llatí excel·lent, Clarkson afirmava que l'esclavitud no encaixava en «la raó, la justícia, la naturalesa, els principis de la llei [...] ni les revelacions de Déu».³⁵ I sí, va guanyar el primer premi, i el van convidar a presentar el seu assaig a la majestuosa cambra del Senat de la Universitat de Cambridge. Allà el tenim: un noi alt com un sant Pau, amb els cabells d'un pèl-roig intens i els ulls blavíssims. Tot feia pensar que tenia una carrera fantàstica al davant.

Però tornant cap a Londres, no es podia treure del cap el tema del seu assaig. Va baixar del cavall i va continuar a peu, rumiant i intentant convèncer-se que els seus raonaments estaven equivocats; però com més hi pensava, més conscient era del que era realment l'esclavitud. Quan va veure de lluny el petit poble de Wadesmill es va asseure, confós, al costat del camí. Més tard escriuria: «Allà va ser on se'm va acudir que, si el contingut de l'assaig era correcte, ja tocava que algú posés fi a aquell drama».³⁶

Si el final de l'esclavitud va tenir un principi, va ser llavors, l'estiu de 1785, i allà, al costat de la carretera a Wadesmill.³⁷

És clar que ja hi havia hagut protestes contra les pitjors variants de l'esclavitud, i sí, la història està plena d'actes de resistència per part d'esclaus que intentaven un cop i un altre alliberar-se de les cadenes.³⁸ Però la veritat pura i dura és que durant segles les víctimes del sistema no van tenir prou força per fer-lo caure. El concepte d'abolicionisme, la idea que tota la institució de l'esclavitud podia desaparèixer per sempre, semblava impensable.

Originalment, Clarkson també creia que aquesta idea no existia fora del seu pensament, i els mesos posteriors a la seva revelació es va sentir molt confós. «Anava sovint al bosc per reflexionar en solitud sobre aquest tema i buscar un descans per a la meva ànima». Però no parava de preguntar-se el ma-

teix: són veritat, aquestes coses? I la resposta apareixia de seguida: sí. La conclusió sempre era: «Doncs bé que s'hi ha de fer alguna cosa».³⁹

El jove anglès tenia pocs contactes, però se li va acudir que almenys podia traduir el seu assaig de llatí a anglès. A Londres va trobar un editor disposat a publicar-lo per a «persones de bon gust», però a Clarkson ja no li interessava la fama literària en una elit petita: volia que els seus arguments arribessin al màxim de gent possible.

Decebut, va sortir de l'editorial i es va topar amb un vell amic de la família. Un detall essencial: resulta que aquest amic de la família era membre de la Societat Religiosa d'Amics, també coneguts com quàquers. Clarkson no sabia que aquesta curiosa comunitat religiosa ja feia temps que feia campanya contra l'esclavitud, ni tampoc que ja feia temps que li seguien la pista.

El quàquer se'l va endur a una petita editorial del centre de Londres, i aquell dia Clarkson va descobrir que no estava sol, que a Anglaterra ja existia una xarxa molt petita d'abolicionistes.⁴⁰ Un vespre, mentre sopava amb els seus nous amics, el jove Clarkson va prendre una decisió definitiva. Es va adonar que calia que algú posés la seva vida al servei de la lluita contra l'esclavitud. Es va aixecar, va agafar la paraula i va dir, amb solemnitat: «Estic disposat a ser qui assumeixi aquesta causa».⁴¹

Potser sona una mica grandiloqüent. I la veritat és que si llegim les memòries de Thomas Clarkson avui dia el trobarem una mica cregut. Però no et pensis que l'idealisme no pugui anar de la mà d'una bona dosi de vanitat. En el cas de moltes persones que volen salvar el planeta, és difícil dir on s'acaba una cosa i comença l'altra. I si Clarkson no hagués estat tan segur de si mateix, i no s'hagués considerat un heroi que podia modificar el rumb de la història, hauria dedicat la seva vida a l'abolicionisme?⁴²

Més endavant Clarkson va escriure que havia renunciat

amb tota humilitat als seus desitjos terrenals per seguir el camí que Déu li havia marcat. Avui en diríem «falsa modèstia». Clarkson estava molt preocupat pel destí dels esclaus, és clar, però no és que de cop i volta ja no busqués l'admiració dels altres, ni molt menys. Havia bescanviat les seves ambicions literàries per un objectiu molt superior, perquè: què hi pot haver més important que la lluita contra l'esclavitud?⁴³

Al món real, els fets són més importants que les intencions, i aquí el que ens interessa és que aquest estudiant ambiciós va mantenir la seva paraula. La resta de la seva vida, seixanta-un anys, Clarkson va lluitar pel seu ideal. Es va convertir en el principal reformista del seu temps. Thomas Clarkson va ser per a l'abolicionisme el que sant Pau Apòstol havia estat per al cristianisme, i Martí Luter per a la Reforma.

Una «màquina de vapor moral —el va anomenar un contemporani—. Un gegant amb una idea».⁴⁴

3.

En aquest llibre presentaré uns quants Thomas Clarksons del nostre temps. Una sèrie d'empresaris i activistes, advocats i metges, enginyers i inventors carregats d'ambició moral.

El que tenen en comú és que no veuen els seus actes com una gota a l'oceà: creuen que marquen la diferència i estan disposats a arriscar-se. En lloc de dir «Algú hauria de...», actuen.

El que la majoria comparteixen és un cert grau de privilegi; al capdavant, no tothom té el luxe de dedicar la seva vida als grans problemes del món. Thomas Clarkson no hauria estat mai abolicionista a temps complet sense l'herència del seu difunt pare. La sufragista Elizabeth Cady Stanton (1815-1902) no s'hauria pogut convertir mai en una famosa lluitadora pels drets de les dones si els seus pares, que eren rics, no li haguessin pagat la carrera.

Però no generalitzem. També hi ha persones que pateixen pobresa i malalties, racisme i sexisme, que poden moure muntanyes. Helen Keller (1880-1968) era sorda i cega, i es va convertir en una defensora llegendària de les persones amb una discapacitat. Malcolm X (1925-1965) es va criar en una profunda pobresa i es va convertir en un gran líder del moviment dels drets civils.

Sí, sovint les persones amb ambició moral paguen un preu pels seus ideals. Thomas Clarkson va recórrer en set anys 35.000 milles a cavall, sovint de nit, per repartir pamflets i peticions. A trenta-tres anys va patir una crisi nerviosa, el que ara anomenaríem un *burn-out*. Havia impregnat el seu cervell amb imatges horribles de l'esclavitud any rere any. «M'agafen contínuament rampes i marejos —va escriure al seu diari—. Sento un bronzit desagradable a les orelles, i em tremolen les mans, i tot de cop em ve una suor freda».⁴⁵

I si en aquell moment li haguessin fet una ressonància magnètica, com al monjo budista francès? Segur que no s'ha mesurat mai un nivell tan deplorable d'ones gamma. Mare meva, quin cervell tan horrible que devia tenir. A l'esquerra del còrtex prefrontal no hi devia haver ni una mica de felicitat, mentre que la part dreta devia vibrar, carregada d'energia negativa. I imagineu-vos les reaccions dels mitjans de comunicació: «Notícia d'última hora: hem trobat l'home més infeliç del món! El seu nivell de control mental és abominable, i no havíem vist mai un cervell amb tants impulsos negatius».

No, Clarkson no tenia gens present el seu estat mental, i segur que s'hauria hagut de prendre la seva missió amb més calma. No serveix de res que la gent que vol millorar el món s'ensorri als trenta-tres anys. Però en tot cas, no va tenir aquest *burn-out* perquè dediqués les forces a un projecte de millora de la producció empresarial. «Em van haver de treure del camp de batalla al qual havia vinculat el gran honor i la glòria de la meua vida», va escriure a les seves memòries.⁴⁶

Per tant, planteja't la pregunta: on són el gran honor i la

glòria de la teva vida? «No només es troba l'honor sent important i respectat, sinó també mereixent aquest respecte», escriu el filòsof Kwame Anthony Appiah.⁴⁷ L'honor no és el mateix que la reputació. No es tracta de fer bona impressió, sinó d'actuar bé.

I hi ha una cosa segura: si vols portar una vida d'ambició moral, com més aviat comencis millor. La por als canvis és la primera malaltia de la vellesa que apareix en la vida de les persones. Abans que te n'adonis, et trobes en una feina mediocre amb manilles d'or, i no pots perdre ni una fracció del teu temps i els teus diners perquè necessites fins a l'últim cèntim per pagar l'abonament dels capçals de raspall de dents elèctric.

Però si t'atreveixes a fer el salt, les possibilitats són infinites; justament perquè hi ha tanta gent que malgasta el seu talent, les persones moralment ambicioses poden marcar la diferència.